

пуля пролетит сквозь сетку точно через отверстие, зацепив одновременно два горизонтальных прутка. При этом будет наблюдаться только уменьшение кинетической энергии. Такая вероятность (по результатам проведенных испытаний) оценивается в пределах 10%.

Конечно, пулерассеивающий комплекс не универсальное решение. Он должен работать в связке с другими элементами защиты, такими как дзоты, «Габиионы», земляные валы. Но эта сетка, очевидно, увеличит надёжность охраняемого периметра. Её можно установить на зданиях посольств, сплошных воротах, на КПП, ей можно укрыть вышки наблюдения, огородить пункты досмотра, прикрыть окопы, защитить окна. Так или иначе, испытания показали её с лучшей стороны. Даже одна спасённая жизнь, это тот результат, ради которого стоит работать.

Литература

1. Войсковые фортификационные сооружения. – М.: Воениздат, 1984. – 720 с.
2. Шаповал, О. Л. Техника охраны периметра: вопросы стандартизации противотаранной техники / О. Л. Шаповал // Научно-технический журнал. – 2019. – 17 декабря.
3. Аганов, С. Х. Справочник офицера инженерных войск / С. Х. Аганов. – М.: Воениздат, 1989. – 432 с.

УДК 385.81

Абарона Брэсцкай крэпасці

Новік П. В.

Навуковы кіраўнік Савік С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Уводзіны. У палове першага ночы на 22 чэрвеня 1941 года ў адрасы камандавання Ленінградскай, Прыбалтыйскай адменнай, Заходняй адменнай, Кіеўскай адменнай і Адэскай вайсковых акруг была перададзена дырэктыва за подпісамнароднага камісара абароны СССР С.К.Цімашэнкі і начальніка Генеральнага штаба Г.К.Жукава. У ёй гаварылася, штоцягам 22-23 чэрвеня магчыма раптоўны напад нямецкіх войскаў на франтах гэтых акруг. Паказвалася таксама, што нападможа пачацца з правакацыйных дзеянняў, таму заданне савецкіх войскаў – не паддавацца ні на якія правакацыі. Аднакдалей падкрэсялася патрэба акруг быць у поўнай баявой гатоўнасці, сустрэць магчымы раптоўны ўдар суперніка.

Асноўная частка. Брэсцкая крэпасць уяўляла сабою цэлы комплекс абарончых збудаванняў. Цэнтральнае з іх – Цытадэль – пяцікутнаязамкнё-

ная двухпавярховая абарончая жаўнерня перыметрам 1,8 км, са сценамі амаль двухмятровай таўшчыні, збайніцамі, амбразурамі, каземагамі. Цэнтральнае ўмацаванне знаходзіцца на выспе, утворанай Бугам і двума рукавамі Мухаўца. З гэтай выспай мастамі злучаны тры штучныя выспы, утвораныя Мухаўцом і равамі, на якіх знаходзіліся Тэрэспальскае ўмацаванне з Тэрэспальскімі каўнярамі і мостам праз Заходні Буг, Валынскае – з Холмскімі каўнярамі іпадымальным мостам праз Мухавец, Кобрынскае – з Брэсцкімі і Брыгіцкімі каўнярамі і мастамі праз Мухавец [1].

З першых хвілін вайны Брэт і крэпасць падпалі пад масіраваныя бамбаванні з паветра і артылерыйныя абстрэл. Штурмавала Брэсцкую крэпасць нямецкая 45-я пяхотная дывізія (каля 17 тыс. салдатаў і афіцэраў) ваўзаемдзейні з 31-й і 34-й пяхотнымі дывізіямі 12-га вайсковага корпуса 4-га нямецкага войска, а таксама 2 танкавыя дывізіі 2-й танкавай групы Гудэрыяна, пры актыўнай падтрымцы авіяцыі і частак узмацнення, што мелі на ўзбраенні цяжкія артылерыйныя сістэмы. Мэтай суперніка было, скарыстаючы раптоўнасць нападу, захапіць Цытадэль і прымусіць савецкі гарнізон да капітуляцыі.

Першыя ў бой з супернікам уступілі памежнікі на Тэрэспальскім умацаванні, чырвонаармейцы і курсанты палкавых школ 84-га і 125-га стралковых палкоў, што знаходзіліся ў мяжы, на Валынскім і Кобрынскім умацаваннях. Іх зацяты супраціў дазволіў раніцай 22 чэрвеня выйсці з крэпасці прыкладна палове асобовага склада, вывесці некалькі гармат і лёгкіх танкаў у раёны засяроджвання сваіх частак, эвакуяваць першых параненых. У крэпасці засталася 3,5–4 тыс. савецкіх ваяроў. Супернік меў амаль 10-кратную перавагу ў сілах.

Да 9 гадзін раніцы крэпасць была аточана. Перадавыя часткі 45-й нямецкай дывізіі паспрабавалі зходу авалодаць крэпасцю. Праз мост у Тэрэспальскай брамы штурмавыя групы ворага прадраліся ў Цытадэль, захапілі дамінантны над іншымі пабудовамі будынак палкавага клуба (былую царкву), дзе адразу ж астаяваліся карэктоўнікі артылерыйнага агню. Адначасна супернік развіў наступ у кірунку Холмскай і Брэсцкай брамы, спадзеючыся злучыцца там з групамі, што надыходзілі з боку Валынскага і Кобрынскага ўмацаванняў. Гэта задума была сарвана. У Холмскай брамы ўбой з ворагам уступілі ваяры 3-га батальёна і штабных падпадзелаў 84-га стралковага палка, у Брэсцкіх – у контратаку пайшлі ваяры 455-га стралковага палка, 37-га асобнага батальёна сувязі, 33-га асобнага інжынернага палка. Штыкавымі атакамі вораг быў змяты і перакулены.

На Валынскім умацаванні да пачатку вайсковых дзеянняў месціліся шпіталі. У чорце шпіталя абарону арганізавалі батальённы камісар Н. С. Багацееў, ваендоктар 2-га рангу С. С. Бабкін (абодва загінулі). Якія ўварваліся ў шпітальныя будынкі нямецкія аўтаматнікі па-зверску выпро-

стваліся з хворымі і параненымі. Да канца тыдня асяродкавая абарона наўмацаванні загасла. Некаторыя ваяры ўліліся ў шэрагі абаронцаў Цытадэлі, нешматлікім атрымалася прабіцца з варажагакольца.

Ход абароны патрабаваў з'яднання ўсіх сіл абаронцаў крэпасці. 24 чэрвеня ў Цытадэлі адбылася нарада камандзіраў іпалітпрацаўнікоў, дзе развязвалася пытанне пра стварэнне зборнай баявой групы, фармаванне падпадзелаў з ваяроўрозных частак, цверджанне іх камандзіраў, якія вылучыліся падчас баявых дзеянняў. Быў аддадзены Загад № 1, згодна якому камандаванне групай ускладалася на капітана Зубачова, яго намеснікам прызначаны палкавы камісар Фамін. Практычна яны змаглі ўзначаліць абарону толькі ў Цытадэлі. Хоць камандаванню зборнай групы не атрымалася з'яднацькіраўніцтва баямі на ўсёй тэрыторыі крэпасці, штаб згуляў вялікую ролю ў актывізацыі баявых дзеянняў.

Знаходзячыся ў поўным атачэнні, без вады і харчу, пры вострай нястачы боепрыпасаў і медыкаментаў гарнізон мужанававаў з ворагам. Толькі за першыя 9 дзён баёў абаронцы крэпасці вывелі з ладу каля 1,5 тыс. салдатаў і афіцэраў суперніка. Да канца чэрвеня вораг захапіў вялікую частку крэпасці, 29 і 30 чэрвеня гітлераўцы распачалі бесперапынныдвухсуткавы штурм крэпасці з выкарыстаннем магутных авіябомбаў. 29 чэрвеня загінуў, затуляючы з некалькімі ваярамігрупу прарыву, Андрэй Мітрафанавіч Кіжаватаў. У Цытадэлі 30 чэрвеня гітлераўцы схопілі цяжкапараненых і кантужаныхкапітана Зубачова і палкавога камісара Фаміна, якога фашысты расстралялі недалёка ад Холмскай брамы. 30 чэрвеняамбасадару працяглага абстрэлу і бамбавання, якія завяршыліся бязлітаснай атакай, гітлераўцы авалодалі вялікайчасткай збудаванняў Усходняга форта, захапілі ў палон параненых [2, с. 49].

У выніку кровапралітных баёў і панесеных страт абарона крэпасці распалася на шэраг ізаляваных агменяў супраціву. Да 12 ліпеня ва Ўсходнім форце працягвала ваяваць невялікая група ваяроў на чале з Пятром Міхайлавічам Гаўрылавым, пакуль ён, цяжка паранены, разам з сакратаром камсамольскага бюро 98-га асобнага супрацьтанкавага артылерыйнагадывізіёна, намеснікам палітрука Г.Д.Дзеравянкі 23 ліпеня не трапілі ў палон. Але і пазней за 20-я дні ліпеня ў крэпасціпрацягвалі ваяваць савецкія ваяры.

Зняволенне. Супернік змушаны быў адзначыць устойлівасць і гераічнасць абаронцаў крэпасці. У ліпені камандзір 45-й нямецкай пяхотнай дывізіі генерал Шлиппер у «Данясенні пра занятак Брэст-Літоўска» паведамляў: «Рускія ў Брэст-Літоўску змагаліся вылучна зацята і настойліва. Яны паказалі цудоўную вывучку пяхоты і давалі выдатную волю да супраціву».

Абаронцы крэпасці – ваяры больш чым 30 нацыянальнасцяў СССР – да канца выканалі свой абавязак перад Радзімай, здзейснілі адзін з найвялікшых вычынаў савецкага народа ў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Вылучная гераічнасць абаронцаў крэпасці атрымала высокую ацэнку. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена маёру Гаўрылаву і лейтэнанту Кіжаватаву. Каля 200 удзельнікаў абароны ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі.

8 траўня 1965 года крэпасці прысвоена ганаровае званне «Крэпасць-герой» [3, с. 163].

Літаратура

1. Легенды і міфы вайсковай гісторыі [Электронны рэсурс]. – 2009. – Рэжым доступу: <http://www.volk59.narod.ru> – Дата доступу: 06.12.2020.

2. Анікін, В. І. Брэсцкая крэпасць – крэпасць-герой. – М., 1985. – 200 с.

3. Гераічная абарона // 36. успамінаў пра абарону Брэсцкай крэпасці ў чэрвені – ліпені 1941 г. – Мн., 1966. – 598 с.

УДК 355.442

Военно-исторические причины возникновения вооруженного конфликта в Нагорном Карабахе

Омельченко А. А.

Научный руководитель Мельник С. Н.

Учреждение образования «Военная академия Республики Беларусь»

Военно-исторические причины конфликта между Арменией и Азербайджаном уходят в далекое прошлое. Кратко рассмотрим их с позиций сторон.

Позиция Республики Армения.

Территория Нагорного Карабаха издревле была заселена армянами, и еще во II в. вошла в Армянское государство как Арцах. В 822 году в Арцахе было провозглашено независимое армянское княжество Хачен. В X–XVI веках Хаченское княжество сыграло значительную роль в политической истории Армении и всего региона. После утраты единого армянского государства княжество Хачен стало центром армянской политической самостоятельности и сохраняло по меньшей мере автономию при монгольском, туркоманском и сефевидском владычестве [1]. Несмотря на войны, вторжения и переселения, армяне, вполне вероятно, вплоть до XVII века, всё ещё составляли большинство населения Восточной Армении и, в частности, Нагорного Карабаха.